

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta	§ 17	13.03.2018
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta	§ 59	25.09.2018

Kauniaisten ehkäisevän päihdetyön ohjelma vuosille 2018–2022

98/05.15.00/2018

SOTEV 13.03.2018 § 17

Lisätiedot:

sosiaali- ja terveystieteiden johtaja Ulla Tikkanen, puh. 050 355 3246
etunimi.sukunimi@kauniainen.fi

Ehkäisevä päihdetyö on osa kunnan lakisääteistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Se on lakisääteistä (523/2015;1326/2010) toimintaa, jolla ehkäistään ja vähennetään alkoholin, tupakka- ja nikotiinituotteiden ja huumeiden käyttöä ja ongelmallista rahapelaamista sekä niistä aiheutuvia terveydellisiä, sosiaalisia ja yhteiskunnallisia haittoja. Ehkäisevän päihdetyön kohteena on koko väestö.

Ehkäisevän päihdetyön järjestämistä koskeva laki määrittää kunnan järjestämisvastuun lisäksi sen tehtävät ehkäisevässä päihdetyössä. Kuntien ehkäisevään päihdetyöhön sovelletaan lisäksi terveydenhuoltolain 11 ja 12§:ssä säädetyllä tavalla terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä ja sitä koskevasta suunnittelusta ja raportoinnista. Maakunnat toimivat tulevaisuudessa aluetasolla antaen asiantuntijatukea kunnille, mutta paikallinen vastuu säilyy kunnilla.

Poikkihallinnollisessa Tejo-työryhmässä valmisteltu suunnitelma kunnalle asetetun ehkäisevän päihdetyön tehtävän tueksi tekee näkyväksi kaupungin eri toimijoiden osaamisen, niiden toteuttaman ehkäisevän päihdetyön sekä työnjaon ja kehittämis- ja yhteistyötarpeet strategiakauden aikana.

Ehkäisevän päihdetyön ohjelma on osa kaupungin strategiaa. Se liittyy kohtaan Aktiivinen kuntalainen - Kauniaislaisten hyvinvointi ja terveys paranevat ja terveyserot kaventuvat, 2018-2022, jonka yhtenä alakohtana on ”Ehkäisevän päihdetyön ohjelman toteuttaminen”.

Ohjelmaan kirjatut tavoitteet ja niitä tukevat toimenpiteet on asetettu päihdetyön tilanteen, paikallisten olosuhteiden sekä paikallista toimintaa tukevan Ehkäisevän päihdetyön ohjelman pohjalta (STM 2015). Tavoitteita asetettaessa on huomioitu myös edellisen ehkäisevän päihdetyön strategian toteutuminen ja siitä nousevat kehittämiskohteet.

Ohjelmassa on kuusi ehkäisevää päihdetyötä viitoitettavaa painopistettä: rakenteiden määrittely; haitoista viestiminen; riskikäytön ja haittojen tunnistaminen ja tuen tarjoaminen varhaisessa vaiheessa; haittojen ehkäisy; ehkäisevän päihdetyön osaamisen varmistaminen ja yhteistyön rakenteiden luominen yhteistyökumppanien kanssa. Ohjelmassa on kuvattu Kauniaisissa käytössä olevat ehkäisevän päihdetyön menetelmät erilaisissa ympäristöissä ja hallinnonaloilla. Vuonna 2018 on tarkoitus arvioida menetelmien ajantasaisuus ja vaikuttavuus sekä kartoittaa

ehkäisevän päihdetyön osaamistarpeet.

Toimenpiteiden edistymistä seurataan vuosittain tilinpäätösprosessin yhteydessä ja siitä raportoidaan säännöllisesti vuosittain suppeassa ja valtuustokausittain laajassa hyvinvointikertomuksessa käyttäen sovitutuja indikaattoreita.

Ehkäisevää päihdetyötä koskevan lain 5§ mukaan kunnan tulee paitsi organisoida tarpeenmukainen ehkäisevän päihdetyön mukainen toiminta alueellaan, myös nimetä ehkäisevästä päihdetyöstä vastaava kuntalain mukainen toimielin. Toimielin voi vastuuttaa tehtävät ja niiden koordinoinnin kunnan monialaiselle työryhmälle. Toimielimen tulee varmistaa, että kunnan hallinnonalat toteuttavat ehkäisevää päihdetyötä ja että kunta huolehtii päihdeolojen seurannasta ja sitä koskevasti tiedotuksesta sekä siitä, että päihdehaittoja ja niiden vähentämistä koskevaa tietoa tarjotaan kuntalaisille.

Ehkäisevästä päihdetyöstä vastaavana toimielimenä on toiminut sosiaali- ja terveysvaliokunta ja tehtävistä ja niiden koordinoinnista on vastannut monialainen Tejo-työryhmä. Sote-uudistusta ennakoiden suunnitelmassa esitetään, että vastuulliseksi toimielimeksi nimetään kaupunginhallitus, joka voisi edelleen vastuuttaa tehtävät ja niiden koordinoinnin monialaiselle työryhmälle.

Liite: Ehkäisevän päihdetyön ohjelma 2018-2022

Sosiaali- ja terveysjohtaja:

Sosiaali- ja terveysvaliokunta hyväksyy omalta osaltaan Kauniaisten ehkäisevän päihdetyön ohjelman vuosille 2018–2022 ja pyytää siitä lausuntoa sivistysvaliokunnalta, suomenkieliseltä ja ruotsinkieliseltä opetus- ja varhaiskasvatusvaliokunnalta ja nuorisovaliokunnalta ja lähettää sen edelleen hyväksyttäväksi kaupunginhallitukseen ja kaupunginvaltuustoon.

Asian käsittelyn aikana esittelijä muutti päätösehdotuksen kuulumaan seuraavasti: *Sosiaali- ja terveysvaliokunta hyväksyy omalta osaltaan Kauniaisten ehkäisevän päihdetyön ohjelman vuosille 2018–2022 ja pyytää siitä lausuntoa sivistysvaliokunnalta, suomenkieliseltä ja ruotsinkieliseltä opetus- ja varhaiskasvatusvaliokunnalta ja nuorisovaliokunnalta, liikuntavaliokunnalta, nuorisovaltuustolta ja vanhusneuvostolta 10.5.2018 mennessä.*

Asian käsittelyn aikana valiokunta hyväksyi yksimielisesti Jukka Louhijan ehdotuksen, että päätökseen lisätään lause: *Valiokunta ryhtyy osaltaan toimiin erityisesti lapsia ja nuoria koskevan ehkäisevän päihdetyön ja vanhemmuuden tukemiseksi ja asiaa koskevien yhteisöllisten toimintamallien luomiseksi.*

Päätös:

Sosiaali- ja terveysvaliokunta hyväksyi omalta osaltaan Kauniaisten ehkäisevän päihdetyön ohjelman vuosille 2018–2022 ja pyytää siitä lausuntoa sivistysvaliokunnalta, suomenkieliseltä ja ruotsinkieliseltä opetus- ja varhaiskasvatusvaliokunnalta ja nuorisovaliokunnalta, liikuntavaliokunnalta, nuorisovaltuustolta ja vanhusneuvostolta 10.5.2018 mennessä.

Valiokunta ryhtyy osaltaan toimiin erityisesti lapsia- ja nuoria koskevan ehkäisevän päihdetyön ja vanhemmuuden tukemiseksi ja asiaa koskevien yhteisöllisten toimintamallien luomiseksi.

SOTEV 25.09.2018 § 59

Lisätiedot:

sosiaali- ja terveysjohtaja Ulla Tikkanen, puh. 050 355 3246
etunimi.sukunimi@kauniainen.fi

Sosiaali- ja terveysvaliokunta hyväksyi 13.3.2018 kokouksessa Kauniaisten ehkäisevän päihdetyön ohjelman vuosille 2018–2022 ja pyysi ohjelmasta lausuntoa. Lausunnon antoivat sivistysvaliokunta, suomenkielinen ja ruotsinkielinen opetus- ja varhaiskasvatusvaliokunta, nuorisovaliokunta, liikuntavaliokunta sekä vanhusneuvosto ja vammaisneuvosto.

Ohjelmassa esitetyt tavoitteet ja seurantamenettelyä pidettiin pääsääntöisesti hyvinä ja lausunnossa tuodut näkökulmat liittyivät ehkäisevän päihdetyön ohjelman painopisteisiin: viestinnän monipuolisuuteen, riskikäytön ja haittojen varhaiseen tunnistamiseen, haittojen ehkäisyyn sekä ammattilaisten osaamiseen.

Valiokuntien lausunnoissa todettiin, että päivittäisessä työssä arjen ympäristössä toteutettu ehkäisevä päihdetyö on keskeisintä lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemiseksi. Myös hallinto-, sektori- ja kuntarajat ylittävän yhteistyön tärkeyttä korostettiin. Ehkäisevässä päihdetyössä onnistumisen ehtona pidettiin Kauniaisissa toimivien tahojen välistä aktiivista dialogia, vanhemmuuden tukemista mm. luomalla yhteisöllisiä toimintamalleja sekä monipuolista tiedon jakamista varhaisesta iästä aikuisuuteen asti.

Erityisenä huolenaiheena pidettiin yläkouluikäisten oppilaiden lisääntyneitä päihteidenkäyttöä. Tavoitteena on kääntää kehitys laskuun; keinoina esitettiin päihteettömien oppimisympäristöjen ja vapaa-ajan tilojen varmistamista, kuntalaisten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin lisäämistä sekä yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Suomenkielinen varhaiskasvatus- ja opetusvaliokunta esittää, että nuoriso osallistetaan ehkäisevän päihdetyön suunnitteluun pyytämällä nuorisovaltuustolta lausunto toimivan huumevalistuksen sisällöstä ja toteutuksesta Kauniaisten kouluilla.

Nuorisovaliokunta totesi lausunnossaan, että ehkäisevä päihdetyö on tärkeä osa nuoriso-ohjaajien jokapäiväistä toimintaa ja sitä toteutetaan hallinto – ja kuntarajat ylittäen. Myös yhteistyöllä järjestöjen asiantuntijoiden kanssa on pitkät perinteet. Aktiivinen ja avoin dialogi eri toimijoiden välillä ja vanhemmuuden tukeminen lapsuudesta aikuisuuteen on lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemiseksi elintärkeää.

Vanhusneuvosto korosti lausunnossaan ikääntyvän väestön alkoholihaittojen erityispiirteiden huomioimista, mm. alkoholin ja lääkkeiden yhteisvaikutuksia, suurempaa tapaturmariskiä, rahapeliriippuvuudesta aiheutuvia haittoja ja muita sosiaalisia ongelmia. Matala puheeksi ottamisen kynnyks on tärkeä paitsi vanhuspalveluissa, myös kaikille ikäryhmille kohdennetuissa palveluissa. Kaikki toimenpiteet, joilla vaikutetaan päihteiden käyttöä vähentävästi, ovat hyväksi mielen-terveydelle ja hyvinvoinnille laajemminkin.

Vammaisneuvoston lausunnossa tuotiin ansiokkaasti esille vammaisille kohdennettuun ehkäisevään päihdetyöhön liittyvät erityispiirteet sekä erityistä tukea tarvitsevat, riskiryhmiin kuuluvat vammaiset. Heidän kohdallaan korostuu neuvonnan ja palveluohjauksen tärkeys. Viestintä ja materiaali tulee suunnitella niin, että myös kaikkien erityisryhmien tarpeet tulevat huomioiduksi.

Lausunnoista välittyi ymmärrys siitä, että ehkäisevä päihdetyö on monien eri toimijoiden yhteistyötä, mutta samalla tuotiin esille myös vanhempien ja perheiden vastuun merkitys. Vanhemmuuden tukeminen lapsen eri kasvuvaiheissa vaatii suunnitelmallista monitoimijasta yhteistyötä ja uutta menetelmällistä otetta, mikä tullaan ottamaan huomioon ohjelmaa toteutettaessa.

Koska sote-uudistuksen toteutumisen aikataulusta ei ole vielä varmuutta, esitetään, että ehkäisevän päihdetyön rakenteisiin ei tehdä sivulla 2 esitettyä muutosta, vaan sosiaali- ja terveysvaliokunta jatkaa edelleen toistaiseksi ehkäisevästä päihdetyöstä vastaavana toimielimenä.

Poikkihallinnollinen Tejo- työryhmä koordinoi ehkäisevän päihdetyön ohjelman toteuttamista ja tulee huomioimaan valiokuntien ja neuvostojen lausunnot toimenpideohjelman sisällössä, seurannassa ja toteuttamisaikataulussa. Ohjelman toteutumisesta raportoidaan vuosittain mm. hyvinvointikatsauksen yhteydessä.

Liite: Kauniaisten ehkäisevän päihdetyön ohjelma vuosille 2018-2022

Oheismateriaali: Asiassa saadut lausunnot

Sosiaali- ja terveystoimintajohtaja:

Valiokunta hyväksyy Kauniaisten ehkäisevän päihdetyön ohjelman vuosille 2018-2022 ja esittää KH:lle ja edelleen KV:lle suunnitelman hyväksymistä liitteen mukaisesti.

Päätös:

Valiokunta hyväksyi päätösehdotuksen